

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
„STRATEGII ROZWOJU ELEKTROMOBILNOŚCI
MIASTA CHEŁM NA LATA 2020-2029”**

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Chełm, grudzień 2021 r.

Spis treści:

1. Wprowadzenie.....	3
2. Zakres dokumentu.....	4
3. Wizja rozwoju.....	5
4. Sytuacja społeczno-gospodarcza miasta.....	6
5. System monitorowania strategii elektomobilności.....	8
6. Wnioski.....	10
I. CEL: POPRAWĘ STANU JAKOŚCI POWIETRZA.....	11
II. CEL: OGRANICZENIE NISKIEJ EMISYJNOŚCI.....	11
III. CEL: RACJONALNE I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ISTNIEJĄCYCH ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	12

1. WPROWADZENIE

Niniejsze opracowanie zawiera sprawozdanie z realizacji celów strategicznych wynikających ze „Strategii rozwoju elektromobilności Miasta Chełm na lata 2020 – 2029”.

Zgodnie z zapisami Strategii rozwoju elektromobilności Miasta Chełm, przyjętej uchwałą nr XL/318/21 przez Radę Miasta Chełm 26 marca 2021 r., dokument ten podlega monitorowaniu realizacji określonych w nim celów. Monitoring o charakterze sprawozdawczym pozwala z jednej strony na wewnętrzny przegląd realizacji zadań, z drugiej na efektywne zarządzanie. Celem sprawozdawania realizacji Strategii jest zatem wspomaganie procesu decyzyjnego m.in. w zakresie działań zaradczych, realizacji celów rozwojowych, czy też działań korygujących, kiedy identyfikuje się zagrożenia lub zmiany otoczenia, takie jak wyraźne zmiany w sektorze gospodarki, modyfikacje polityk rozwojowych wspólnotowych i krajowych, itp.

Spełnienie wizji rozwoju Miasta Chełm jest możliwe w wyniku stopniowego osiągnięcia celów Strategii. Przedkładane sprawozdanie dotyczy monitoringu przedsięwzięć za okres 2020-2021 roku, dlatego wnioski z realizacji Strategii będą w fazie początkowej, co nie zmienia faktu, że wspomagają one proces decyzyjny oraz wspierają politykę Miasta na każdym jej etapie.

Za wyniki oraz systematyczne prowadzone obserwacje, odpowiada powołany Zespół zadaniowy ds. opracowania założeń oraz wdrażania „Strategii rozwoju elektromobilności Miasta Chełm na lata 2020-2029”.

Sprawozdanie obejmuje trzy główne wymiary: analizę sytuacji społeczno-gospodarczej, analizę systemu monitoringu i ewaluacji oraz analizę zadań inwestycyjnych określonych w strategii. Wnioski z realizacji Strategii elektromobilności Miasta Chełm, kończą przygotowane sprawozdanie.

Niniejsze sprawozdanie sporządzone zostało przez Departament Projektów i Strategii we współpracy z właściwymi merytorycznie Departamentami Urzędu Miasta Chełm oraz z miejską spółką Chełmskich Linii Autobusowych.

2. ZAKRES DOKUMENTU

Strategia rozwoju Elektromobilności jest jednym z ważniejszych dokumentów programowych każdej jednostki samorządu terytorialnego. Określa ona kierunki rozwoju na najbliższe lata, a jej celem jest wskazanie misji, wizji oraz celów strategicznych wraz planowanymi zadaniami, których realizacja w określonym horyzoncie czasowym przyczyni się do wszechstronnego rozwoju elektromobilności w mieście Chełm.

Prace nad „Strategią rozwoju elektromobilności Miasta Chełm na lata 2020 – 2029” zostały w pełni sfinansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu „GEPARD II - transport niskoemisyjny. Część 2) Strategia rozwoju elektromobilności”. Opracowany dokument jest zgodny z „Planem rozwoju elektromobilności w Polsce”. Swoim zakresem Strategia obejmuje:

1. diagnozę sytuacji miasta Chełm w obszarach:
 - 1) oceny lokalnego zapotrzebowania na rozwiązania w obszarze elektromobilności (badania ankietowe),
 - 2) jakości powietrza atmosferycznego i źródeł jego zanieczyszczenia,
 - 3) oceny bezpieczeństwa energetycznego uwzględniającego rozwiązania w obszarze elektromobilności,
 - 4) inwentaryzacji zasobów transportowych JST (transport zbiorowy, komunalne środki transportu),
 - 5) możliwości finansowania inwestycji w zakresie środków jednostki;
2. prognozę zapotrzebowania na energię elektryczną, gaz i inne paliwa alternatywne w perspektywie czasowej Strategii;
3. identyfikację potrzeb sektora komunikacyjnego w perspektywie czasowej Strategii, określenie zmian w systemie połączeń, określenie pożądaných rozwiązań technicznych (pojazdy, stacje ładowania);
4. ocenę możliwości i zasadności wdrażania rozwiązań z obszaru Smart City, określenie kosztów planowanych działań oraz potrzebnych prac przygotowawczych;
5. screening dokumentów strategicznych jednostki w celu wskazania ograniczeń dla realizacji Strategii.
6. wskazanie potrzebnych zmian w innych dokumentach (plan transportowy, plan gospodarki niskoemisyjnej, dokumenty strategiczne);
7. ustalenie planu inwestycyjnego w perspektywie czasowej Strategii;
8. ustalenie źródeł finansowania działań Strategii;

9. podsumowanie wyników analizy kosztów i korzyści (w tym planowany efekt ekologiczny związany z wdrożeniem Strategii);
10. określenie modelu zarządzania wdrażaniem Strategii oraz jej monitorowania;
11. przeprowadzenie procesu konsultacji Strategii z zainteresowanymi podmiotami;
12. przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Dokument strategiczny przedstawia również obecną jakość powietrza, infrastrukturę Chełma i proponuje właściwy kierunek rozwoju elektromobilności na terenie miasta Chełm w latach 2020-2029.

3. WIZJA ROZWOJU

Działania w opracowanej Strategii Rozwoju Elektromobilności Miasta Chełm ukierunkowane zostały w stronę poprawy konkurencyjności miasta i jakości życia mieszkańców, poprzez:

- zmniejszenie negatywnego wpływu transportu pojazdów spalinowych (zanieczyszczenie powietrza, hałas, zatory, wypadki),
- zmniejszenie stężenia zanieczyszczeń w głównych ciągach komunikacyjnych miasta,
- zwiększenie udziału pojazdów elektrycznych we flocie miejskiej i samochodów prywatnych,
- podniesienie konkurencyjności transportu zbiorowego,
- poprawa dostępności komunikacyjnej,
- rozwój zrównoważonego transportu miejskiego integrującego różne środki komunikacji,
- wykreowanie wizerunku miasta nowoczesnego.

Realizacja działań i założeń Strategii ma na celu: poprawę stanu jakości powietrza w mieście, ograniczenie niskiej emisyjności oraz racjonalne i efektywne wykorzystanie istniejących zasobów środowiska naturalnego.

Opracowując w 2020 roku strategię, samorząd Miasta określił cztery główne wymiary dokumentu:

Schemat 1. Główne wymiary

Źródło: *Strategia Rozwoju Elektromobilności Miasta Chełm na lata 2020-2029*

4. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA MIASTA

A) ŚRODOWISKO:

- Największy ośrodek w obrębie Pagórów Chełmskich, który leży na skraju Pagórków Chełmskich, niewielkiego mezoregionu Wołyńskiego.
- W granicach miasta znajduje się 12 pomników przyrody.
- Obszar miasta jest zalesiony w 7,5%.
- Na terenie Chełma znajdują się trzy parki o łącznej powierzchni 27,84 ha.
- Jednym z najistotniejszych czynników kształtujących środowisko przyrodnicze miasta i regionu są wody. Przez Miasto Chełm przepływa rzeka Uherka, lewy dopływ Bugu, czyli najważniejszej rzeki kształtującej walory krajobrazowe i turystyczne całego regionu.
- Region bogaty jest w zasoby surowców mineralnych, takich jak: złoża kredy.
- Bogactwo środowiska naturalnego sprzyja rozwojowi turystyki.

B) KOMUNIKACJA:

- Korzystne położenie w układzie korytarza transportowego.
- Dogodne położenie o znaczeniu subregionalnym w okolicy: Lublina, Zamościa i Białej Podlaski.
- Miasto jest ważnym węzłem drogowy województwa lubelskiego. Zbiegają się tutaj przede wszystkim drogi krajowe i wojewódzkie.
- Przez miasto przebiega szlak komunikacyjny Paryż-Berlin-Warszawa-Chełm-Kijów, łączący najkrótszą trasą Europę Zachodnią z Ukrainą.
- Brak obwodnic miasta, przez co znacznie utrudniony jest ruch na drogach głównych.
- Jakość użytkowa i techniczna wielu dróg nie odpowiada bowiem wymaganym standardom, co dotyczy przede wszystkim dróg gminnych.
- Miasto pełni rolę centrum przemysłowo-usługowo-tranzytowego.
- Miasto nie posiada odpowiedniej infrastruktury ścieżek i dróg rowerowych, zbyt mało wybudowano ich na przestrzeni 5 lat.
- Miasto posiada rozbudowaną infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, lecz jej elementy wymagają jednak sporej modernizacji tj. przystanki autobusowe, zatoki autobusowe, chodnik, ścieżki rowerowe, przejścia dla pieszych, oświetlenie uliczne.

C) SPOŁECZEŃSTWO:

- Miasto dotyka problem wyludniania się. Spada liczba ludności, mieszkańcy opuszczają miasto w celu zdobycia wykształcenia bądź pracy. Ludność wyjeżdża do dużych metropolii, jak Lublin/Warszawa/Kraków.
- Spadek i zwiększający się ujemny trend przyrostu naturalnego, spadek udziału dzieci w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) w strukturze wiekowej, a także widoczny jest proces starzenia się mieszkańców.
- Wskaźnik obciążenia demograficznego ma tendencję rosnącą.
- Infrastruktura kulturalna ciągle się rozwija, lecz nie jest jeszcze dostatecznie dobra dla mieszkańców i przyjezdnych.
- Dobrym zwiastunem, jest wzrost aktywności bezrobotnej, a co za tym idzie zmalał wskaźnik bezrobocia na terenie miasta w ciągu ostatnich 6 lat.

- Samorząd największe wydatki poniósł na rzecz oświaty i wychowania, rodziny, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
- Rozwija również się infrastruktura sportowa, powoli ale sukcesywnie poprawie ulega stan techniczny istniejących obiektów.

5. SYSTEM MONITOROWANIA STRATEGII ELEKTROMOBILNOŚCI

Wdrażanie Strategii jest szczególnie istotne dla odbiorców rezultatów, czyli mieszkańców Chełma, kierowców poruszających się po drogach w obszarze Chełma, pasażerów korzystających z taboru autobusowego, interesariuszy instytucji administracji publicznej, osób przyjezdnych i turystów. Na każdym etapie realizacji niezwykle ważny jest monitoring, który odbywać się będzie w cyklicznych okresach, a jego wyniki opracowane będą w przygotowanych sprawozdaniach.

System monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju da możliwość określenia, w jakim stopniu są realizowane zadania strategiczne i czy osiągnięte są założone cele. Systematyczna obserwacja zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów i zadań da możliwość ewaluacji założeń dokumentu, a wyniki mogą stanowić podstawę jego aktualizacji.

Proces wdrażania Strategii opiera się na bieżącym monitorowaniu i ocenie przebiegu realizacji strategii oraz uzyskiwanych efektów.

Odpowiedzialność za wdrożenie strategii spoczywa na władzach miasta oraz podmiotach publicznych realizujących zadania własne gminy. Koordynowaniem i monitorowaniem wszelkich działań będą zajmowały się władze miasta.

Zarządzeniem nr 656/20 Prezydenta Miasta Chełm z dnia 25 maja 2020 r. powołano zespół zadaniowy oraz ustalono harmonogram prac. Zespół zadaniowy ds. wdrażania Strategii, był odpowiedzialny za zebranie danych do diagnozy stanu obecnego oraz późniejsze formułowanie założeń nowej Strategii, zaplanowanie procesu i sposobów wdrażania rozwoju elektromobilności na terenie miasta Chełm. Obecnie Zespół jest odpowiedzialny za przeprowadzanie okresowego monitoringu operacyjnego i ewaluacji Strategii.

Ponadto, z chwilą zaakceptowania przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej finalnej wersji dokumentu strategicznego Zespół zadaniowy zajął się przede wszystkim:

- bieżącym monitoringiem planowanych inwestycji, które wpisały się w politykę celów i działań inwestycyjnych Strategii Rozwoju Elektromobilności,
- nadzorem prac wdrożeniowych związanych z realizacją strategii,
- nadzorem wszelkich działań przyczyniających się do realizacji celów niniejszego dokumentu, a także nadzorowaniem harmonogramu czasowego,
- udziałem w pracach związanych z konstruowaniem raportów oceniających stopień zaawansowania realizacji założeń strategii.

W przypadku braku efektów związanych z realizacją przedsięwzięć czy też zmieniającą się sytuacją na terenie miasta Chełm, do Zespołu również należeć będzie aktualizacja dokumentu strategicznego pn. „Strategia Rozwoju Elektromobilności Miasta Chełm na lata 2020-2029”.

Powodzenie realizacji celów w dużej mierze zależy od sprawnego przeprowadzania monitoringu. W celu poprawnego wdrażania niniejszej strategii wprowadzone zostały procedury polegające na wdrażaniu następujących po sobie kroków:

- 1. ZAPLANOWAĆ** – planowanie każdej zmiany z wyprzedzeniem. Przeanalizowanie obecnej sytuacji oraz potencjalnych skutków zmian zanim zostaną podjęte jakiegokolwiek zmiany. Z góry przemyślane kroki do zrealizowania zaplanowanego zamiaru wdrożenia. Opracowanie planu wdrożenia założeń, powinno skupić się na zaangażowaniu pełnej obsady właściwym personelem oraz osób odpowiedzialnych za wdrożenie przedsięwzięcia.
- 2. WYKONAĆ** – przeprowadzenie pilotażowego wdrożenia zmian w małej skali, w kontrolowanych warunkach.
- 3. ZBADAĆ** – gruntowne przeanalizowanie rezultatów. Wyprowadzenie wniosku w kierunku: co zebrane dane mówią na temat skuteczności próbnego wdrożenia.
- 4. ZASTOSOWAĆ** – podjęcie właściwych działań, aby wdrożyć standard takiego procesu, który wytworzył najbardziej pożądane rezultaty.

Tak zaplanowane wdrażanie daje elastyczność w realizacji strategii i możliwość adaptacji do szybko zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych.

W związku z opracowaną Strategią utrzymywana jest ścisła współpraca Zespołu z Departamentami/ Wydziałami merytorycznymi UM, jednostkami podległymi pod UM, spółkami i lokalnymi interesariuszami.

Realizacja strategii w dużej mierze jest uwarunkowana efektywną współpracą pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji, wdrażaniu oraz monitoringu tego dokumentu.

6. WNIOSKI

Sprawozdanie z monitoringu i ewaluacji strategii za lata 2020-2021 zostało przeprowadzone w stosunku do najbardziej kluczowych przedsięwzięć z punktu widzenia miasta.

Zadania, które przeanalizowano w sprawozdaniu są działaniami ukierunkowanymi na poprawę warunków funkcjonowania życia w mieście oraz na rozwój szeroko rozumianej elektromobilności miejskiej. W działaniach zakłada się wzmocnienie trendu poprawy powietrza poprzez zmniejszenie pyłów (CO₂) i stężeń emisji związków pyłowych (PM₁₀).

Zdiagnozowane braki i niedobory w systemie transportowo-komunikacyjnym Miasta Chełm zostaną wyeliminowane poprzez realizację powyższych projektów inwestycyjnych ingerujących w sferę układu komunikacyjnego miasta.

Inwestycje z zakresu rozwoju elektromobilności są niezwykle kosztowne, a ich realizacja wyłącznie ze środków własnych miasta jest praktycznie niemożliwa, dlatego też ważnym elementem rozwoju elektromobilności w mieście Chełm będzie dalsze poszukiwanie i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych niezbędnych do realizacji inwestycji.

Analiza informacji przekazanych przez wydziały i jednostki zaangażowane w realizację Strategii rozwoju elektromobilności pozwala uznać, że miasto na przestrzeni 2020-2021 lat w optymalny sposób wykorzystywało własne zasoby, możliwości materialne i personalne niezbędne do realizacji zadań określonych w Strategii. Miasto Chełm, podejmowało działania wpisujące się w większość celów strategicznych podejmował działania wpisujące się w większość celów strategicznych i operacyjnych, czego dowodem są zrealizowane zadania opisane w niniejszym sprawozdaniu. Nie wszystkie jednak z zaplanowanych działań udało się w pełni zrealizować, dlatego zostały przełożone na kolejne lata z założeniem zakończenia do 2029 roku.

Podsumowując lata 2020-2021 pod kątem realizacji Strategii rozwoju elektromobilności Miasta Chełm, należy stwierdzić, że podjęta została znacząca większość z zaplanowanych inicjatyw, a przeważającą ilość zadań udało się zrealizować. Ocena ich efektów pozwala na stwierdzenie, że realizacja wskazanych w Strategii działań

przyczynia się do poprawy jakości powietrza oraz warunków życia mieszkańców Miasta Chełm.

I. CEL: POPRAWĘ STANU JAKOŚCI POWIETRZA

Zadanie „Rower miejski” - zadanie w całości zrealizowane zostanie w ramach projektu pn.: „Budowa niskoemisyjnego systemu transportu w Chełmskim Obszarze Funkcjonalnym” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna, Działanie 5.4 Transport niskoemisyjny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020”. Planowany termin realizacji w roku 2022. W roku 2021 dwukrotnie ogłoszono przetarg nieograniczony pn. „Dostawa systemu roweru miejskiego i gminnego w Chełmskim Obszarze Funkcjonalnym”. Pierwszy przetarg został ogłoszony w sierpniu 2021 r., jednak w związku z licznymi uwagami, unieważniono postępowanie. Kolejny przetarg ogłoszono w grudniu 2021 r.

II. CEL: OGRANICZENIE NISKIEJ EMISYJNOŚCI

Zadanie „Wymiana autobusów” - obecnie Miasto w 2021 r. zakupiło 6 szt. niskoemisyjnych autobusów EURO VI w ramach projektu pn.: „Budowa niskoemisyjnego systemu transportu w Chełmskim Obszarze Funkcjonalnym” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna, Działanie 5.4 Transport niskoemisyjny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020. Jest to pierwszy krok w stronę wymiany przestarzałego taboru w CLA. Dodatkowo, Miasto w dniu 13 września 2021 r. podpisało umowę na dofinansowanie z Narodowym Funduszem Gospodarki Wodnej na przedsięwzięcie „Zielony Transport miejski w Chełmie” w ramach programu priorytetowego „Zielony transport publiczny” Faza (I). Miasto, w ramach tego programu ma w planach zakupić 26 szt. autobusów wykorzystujących do napędu wyłącznie energię elektryczną wytworzoną z wodoru.

Zadanie „Wymiana pozostałych pojazdów miejskich” - w latach 2020-2021 nie podjęto jeszcze żadnych rozmów ani działań w zakresie tego zadania. Zadanie odłożone na kolejne lata.

Zadanie „Budowa stacji ładowania pojazdów” - w 2021 r. rozpoczęto rozmowy w ramach budowy stacji tankowania wodorem. Budowa stacji ma być powiązana z zadaniem „Wymiany autobusów” i podpisaną umową na dofinansowanie z NFOŚiGW zakupu 26 szt. autobusów wykorzystujących do napędu wyłącznie energię elektryczną wytworzoną z wodoru.

Zadanie „Budowa centrum monitoringu transportu miejskiego z wdrożeniem elementów Smart City” - w latach 2020 i 2021 nie podjęto jeszcze w tym zakresie żadnych działań.

Zadanie „Przystanki i infrastruktura towarzysząca komunikacji publicznej w tym elementy Smart City” - w 2021 r. Miasto zwiększyło dofinansowanie na zadanie z przystankami w ramach projektu pn.: „Budowa niskoemisyjnego systemu transportu w Chełmskim Obszarze Funkcjonalnym” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna, Działanie 5.4 Transport niskoemisyjny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020”. W ramach zadania wymienione zostaną wiaty przystankowe (35 szt.), które będą połączone infrastrukturą systemu dynamicznej informacji pasażerskiej. Przystanki, również zostaną wyposażone w tablice dynamicznego rozkładu, które zintegrują wiele funkcji w jednej przestrzeni.

Zadanie „Dostosowanie strony internetowej” - w 2021 roku Chełmskie Linie Autobusowe wdrożyły nową aplikację z rozkładem jazdy. Aplikacja jest bardzo czytelna i posiada aktualne rozkłady jazdy, mapę z przystankami, schemat tras linii na mapie, śledzenie autobusów i planer podróży. Dostęp do aplikacji jest bezpłatny. Kolejny zakres prac obejmie również uaktualnienie strony internetowej.

III. CEL: RACJONALNE I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ISTNIEJĄCYCH ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Zadanie „Budowa ścieżek rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej” - zadanie zostało w części zrealizowane w ramach projektu pn.: „Budowa niskoemisyjnego systemu transportu w Chełmskim Obszarze Funkcjonalnym” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna, Działanie 5.4 Transport

niskoemisyjny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020”. W 2020 roku odebrano wybudowane ścieżki rowerowe na terenie miasta Chełm. W trakcie realizacji jest również inwestycja „Rozbudowa i przebudowa drogi na ul. Lubelskiej oraz ul. Piłsudskiego” sfinansowana z Państwowego Funduszu Celowego pn. "Fundusz Dróg Samorządowych", gdzie zaprojektowano drogi i ścieżki rowerowe. Dodatkowo w 2021 roku zakończyła się inwestycja „Przebudowa drogi krajowej nr 12 w granicach administracyjnych miasta Chełm” projekt dofinansowany z Europejskich Funduszy Rozwoju Regionalnego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 Priorytet: IV Infrastruktura drogowa dla miast Działanie: 4.1 Zwiększenie dostępności transportowej ośrodków miejskich leżących w sieci drogowej TEN-T i odciążenie miast od nadmiernego ruchu drogowego, w którym również wybudowano nowe ścieżki i drogi rowerowe. W następnych latach Miasto będzie dążyło do zwiększenia infrastruktury towarzyszącej istniejącym ścieżkom rowerowym a także budowę nowych ścieżek rowerowych już z infrastrukturą towarzyszącą.